

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen alentaminen ja perimättä jättäminen Pirkanmaan hyvinvointialueella

Aluehallitus 28.4.2025

Asiakirjan asia	Perustelut	Muutosehdotus
<p>Otsikkoja osio A. Asiakasmaksujen oikaisu</p>	<p>Aluevaltuuston 16.8.2022 § 96 hyväksymän edellisen asiakirjan otsikko ”Perusteet sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen oikaisemiseksi, alentamiseksi ja perimättä jättämiseksi” on tarpeen muuttaa, koska oikaisuvaatimuksen tekeminen asiakasmaksuun on alentamisesta erillinen prosessinsa, josta säädetään asiakasmaksulain 15 §:ssä ja hallintolaissa. Asiakirjan on mielekästä keskittyä asiakasmaksun alentamiseen tai perimättä jättämiseen toimentulon vaarantumisen perusteella (asiakasmaksulain 11 §).</p>	<p>Uusi otsikko: ”Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen alentaminen ja perimättä jättäminen Pirkanmaan hyvinvointialueella”.</p> <p>Asiakirjasta poistetaan osio A, jossa on ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemiseen asiakasmaksupäätöksestä. Asiakirjan loppuun lisätään kohta 3. Muutoksenhaku asiakasmaksualennuspäätökseen.</p>
<p>Asiakirjan sisällysluettelon jaottelu</p>	<p>Uusitaan rakennejaottelu. Erillisiä palvelumuotoja on tarpeetonta käsitellä yksitellen varsinkin, kun edellisessäkään asiakirjassa ei ole käsitelty kaikkia asiakasmaksujen muotoja ja terminologia on vanhentunutta.</p>	<p>Jaottelu perustuu pääotsikoihin</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Asiakasmaksujen alentaminen ja perimättä jättäminen, 2. Tulosidonnaisten asiakasmaksujen alennus, 3. Muutoksenhaku asiakasmaksualennuspäätökseen
<p>Tasasuuruisten asiakasmaksujen alentaminen</p>	<p>Aluevaltuusto on päättänyt 16.8.2022, että se alentaa tai jättää perimättä myös muitakin kuin tulosidonnaisia maksuja. Käytännössä toiminta on Pirhalle kustannuksiltaan kallista ja hyödyttää asiakaskuntaa vain vähän. Lisäksi Kelan taloudellisia vastuita siirtyy tässä Pirhalle.</p>	<p>Esitetään muutoksena, että terveydenhuollon tasasuuruisiin maksuihin kuten lääkärikäyntimaksuihin tai lyhytaikaisen laitoshoidon maksuihin ei myönnetä alennusta tai perimättä jättämistä.</p>

Asiakasmaksujen alennusasiakirjan kohta	Asia	Muutosehdotus
1. Asiakasmaksujen alentaminen ja perimättä jättäminen - laskun arvo alle 7 euroa	Alennusdokumentin uudistamisen tavoitteena on tehostaa alennushakemusten käsittelyä. Pirhan asiakkaalle lähettämän paperilaskun kustannus Pirhalle on n. 7 euroa/lasku. Vähävaraiselta perittävä alle 7 euron lasku haittaa asiakasta eikä hyödytä Pirhaa.	Linjataan: ”Jos asiakasmaksun alentamisen jälkeen asiakkaalle lähetettävän laskun arvoksi jää alle 7 euroa, maksua ei peritä asiakkaalta lainkaan.”
1. Asiakasmaksujen alentaminen ja perimättä jättäminen - hakemus kuolleen henkilön osalta.	Jos asiakas on jo kuollut hakemuksen tullessa vireille, kuolleen asiakkaan osalta ei ole syytä käsitellä maksujen alentamista tai perimättä jättämistä toimeentulon vaarantumisen vuoksi. Tällöin kuolleen henkilön asiakasmaksut siirtyvät maksettavaksi kuolinpesän varoista. Kuolinpesän varattomuutta arvioidaan perukirjan perusteella Monetra Pirkanmaan toimesta.	Kirjataan. ”Kuolleen henkilön osalta ei käsitellä maksun alentamisen tai perimättä jättämisen hakemuksia.”

Asiakasmaksujen alennusasiakirjan kohta	Asia	Muutosehdotus
1.1. Yleisiä ohjeita - toimeentulotuen vaikutus	Alennusdokumentin uudistamisen tavoitteena on etsiä keinoja kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien tukemiseksi sekä tehostaa alennushakemusten käsittelyä. Kelan myöntämä toimeentulotuki osoittaa asiakkaan toimeentulon vaarantumisen.	Kirjataan: ”Jos Kela on myöntänyt asiakkaalle toimeentulotuen, asiakas voi saada toimeentulotuen myöntöön perustuen tälle ajalle Pirkanmaan hyvinvointialueelta myönteisen alentamisen tai perimättä jättämisen päätöksen kyseisestä maksusta.”
1.1. Yleisiä ohjeita – Ulosottolaitoksen toteaman varattomuuden vaikutus	Alennusdokumentin uudistamisen tavoitteena on etsiä keinoja kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien tukemiseksi sekä tehostaa alennushakemusten käsittelyä. Ulosottolaitoksen toteama varattomuus osoittaa asiakkaan toimeentulon vaarantumisen.	Linjataan, että asiakas voi saada päätöksen asiakasmaksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä, jos hän on Ulosottolaitoksen toteamana varaton.
1.1. Yleisiä ohjeita - verotiedoista	Asiakkaan talouden kokonaistilanteen tarkastelu edellyttää asiakkaan verotietoja. Pirhan asiakaslaskutus on saanut käyttöönsä Verosovelluksen, joten asiakkaan ei enää tarvitse toimittaa dokumenttia verotiedoistaan, vaan viimeisimmän vahvistetun verotuspäätöksen tiedot saadaan suoraan sovelluksen kautta.	Asiakkaan ei lähtökohtaisesti tarvitse toimittaa verotietojaan, sillä Pirha saa Verosovelluksen kautta tietoonsa asiakkaan viimeisimmän vahvistetun verotuspäätöksen tiedot.

Asiakasmaksujen alennusasiakirjan kohta	Asia	Muutosehdotus
1.1. Yleisiä ohjeita -ravintomenoista	<p>Alennusdokumentin uudistamisen tavoitteena on tehostaa alennushakemusten käsittelyä. Aterioiden kustannusten laskemisen tapaa selkeytetään siten, että hyväksyttävä ravintomeno määräytyy pelkästään kolmen eri laskentatavan mukaisesti perustuen asiakkaalle myönnettyihin palveluihin. Kustannuksia ei enää lasketa keskiarvona jo toteutuneen laskutuksen/kulutuksen mukaan. Toimintatapa mukailee muilla hyvinvointialueilla vallitsevaa käytäntöä ja mahdollistaa asiakkaalle Pirhan ateriapalvelujen vastaanottamisen palvelusuunnitelman mukaisesti.</p>	<p>Asiakkaan ravintomeno on asiakkoittaisen tilanteen/palvelun perusteella -vähintään perustoimeentulotuen perusosan ravinto-osuuden (49%) suuruinen eli yksin asuvalla 290,84 €/kk.</p> <p>-Pirhan myöntämän ateriapäivän 18,25 €/vrk, 555,10 €/kk tai ateriapaketin 14,90 €/vrk, 453,21 €/kk suuruinen, tai</p> <p>-perustoimeentulotuen perusosan ravinto-osuus x 1,5 , kun asiakkaalla on Pirhan osa-ateriat eli 436,26 €/kk.</p> <p>Euromäärät ovat vuoden 2025 voimassa olevien hintojen mukaisia.</p>
1.2. Harkinnan periaatteet	<p>Vuoden 2022 alennusdokumentissa viitataan asiakaskohtaiseen harkintaan. Uudessa dokumentissa tulee painottaa, että asiakkaan kokonaistaloudellista harkintaa voi tehdä vain sosiaalihuollon ammattihenkilö. Kohta 1.2. sisältää myös muuta asiakasmaksusuhteereiden työtä tukevaa ohjeistusta.</p>	<p>Todetaan kohdassa 1.2., että alentamisesta ja perimättä jättämisestä voidaan päättää harkinnanvaraisin perustein Pirhan sosiaalihuollon ammattihenkilön puoltavalla arviolla. Puoltavan arvion antaja voi olla myös itse päätöksentekijä, joka on virassa oleva sosiaalialan ammattihenkilö.</p>

Asiaksmaksujen alennusasiakirjan kohta	Asia	Muutosehdotus
2. Alentamisen perusteet	Edellisessä alennusdokumentissa ei ole ollut alennusprosessiin liittyvää asiakkaalle ja työntekijälle hyödyllistä prosessikuvausta. Moni käytäntö on muotoutunut sisäisen ohjeistuksen perusteella.	Lisätään tarkennuksia, esim. asiakkaalle voidaan antaa kerrallaan enintään 12 kk:n mittainen alennus, maksunalennus- tai perimättäjättämishakemus käsitellään pääsääntöisesti sen kuukauden alusta, jolloin hakemus on saapunut, sekä että erityisesti lapsiperheiden säännöllisen kotipalvelun asiakkaiden erityislaatuisuus huomioidaan.
2.1. Tulot ja varallisuus - huomioitavat tulot	Lähtökohtaisesti tulona huomioidaan kaikki tulot ja etuudet. Linjaus olisi yhtenäinen muiden HVA:iden kanssa ja irtautuminen aiemmasta linjauksesta, että menetellään lähtökohtaisesti samoin kuin toimeentulotukea määrättäessä. Vammaistuki voisi jäädä tuloksi, jota ei huomioida kotiin annettavien palveluiden asiakkaiden kohdalla asiakasmaksulain mukaisesti.	Asiakkaan tuloina asiakasmaksualennustarvetta arvioitaessa huomioidaan pääsääntöisesti kaikki nettotulot ja muut jatkuvat tulot. Jatkuvassa ja säännöllisessä kotiin annettavassa palvelussa Kelan vammaistukea ei huomioida tulona.
2.1 Tulot ja varallisuus – tulot	Aiemmassa ohjeistuksessa puolisolanteet on linjattu epäselvästi suhteessa tuloihin ja varallisuuteen.	Tulosidonnaisissa, jos asiakasmaksu on määritetty puolisojen yhteenlaskettujen tulojen perusteella, molempien puolisojen kaikki tulot, etuudet ja varallisuus huomioidaan tehtäessä alennuslaskelmaa. Muuten asiakas käsitellään yhden hengen taloutena. Kiinteän omaisuuden realisointi velvoittaa vain asiakasta.

Asiakasmaksujen alennusasiakirjan kohta	Asia	Muutosehdotus
2.1. Tulot ja varallisuus – kiinteä omaisuus	Aiemmassa ohjeistuksessa ei ole riittävän tarkkaa tulkintaa siitä, mikä katsotaan käytettävissä olevaksi varallisuudeksi tai on jopa mahdollistettu rajoittamaton kiinteä omaisuus ilman realisointivelvoitetta. Kiinteän omaisuuden myyntiin ei ole velvoitettu edes maksukyvyn mukaan määräytyvien maksujen kohdalla. Tämä on ristiriidassa asiakasmaksulain 10 c §:n 3 mom. kanssa, jonka tarkoituksena on turvata asiakkaalle riittävä aika asumismenojen järjestelyä varten, mikä usein tarkoittaa ennen palvelun alkamista asuinkäytössä olleen edellisen kiinteistön myyntiä.	Annetaan kiinteän omaisuuden realisoinnille määräaika, jos tarve asiakasmaksun alennukselle on pitkäaikainen tai toistuva. Tästä voidaan kuitenkin aina poiketa asiakkaan eduksi sosiaalihuollon ammattihenkilön puoltavan arvion perusteella. (kohta 1.2., harkinnan periaatteet)
2.1. Tulot ja varallisuus - ikäihmisten varallisuus 3400 €	Vanhassa alennusdokumentissa ikäihmisten pitkäaikaisissa palveluissa olevilla tilivarallisuutta voi olla korkeintaan 3400 euroa/perheenjäsen saadakseen asiakasmaksun alennuksen/perimättä jättämisen. Käytäntö ei ole tasa-arvoinen eri ikäryhmien tai palvelunsaajien kesken eikä ole johdonmukainen asiakasmaksulain 11 §:n periaatteen näkökulmasta, koska asiakkaan toimeentulon edellytykset tulee olla vaarantuneet.	Asiakkaalla voi olla tilivarallisuutta 3400 euroa/puoliso ja se ulotetaan kaikkiin säännöllisen ja pitkäaikaisen palvelun asiakkaisiin, joilla on tulosidonnainen asiakasmaksu.

Asiakasmaksujen alennusasiakirjan kohta	Asia	Muutosehdotus
2.2. Huomioitavat menot - sosiaali- ja terveydenhuollon kulut	<p>Luettelo on aiemmin sallinut kaikkien terveydenhuoltomenojen hyväksymisen menona julkisen terveydenhuollon kustannusten mukaisesti. Samanaikaisesti luettelo rajaa yksityislääkärin kustannukset huomioitavaksi harkinnan mukaan ja huomioimaan muut terveydenhuollon ammattihenkilön arvioimat kulut. Lisäksi perustoimeentulotuen perusosalla on tarkoitus kattaa vähäisiä terveydenhuoltomenoja. Lyhytaikaisiin sosiaalihuollon kuluihin ei ole otettu kantaa. Ohjeistusta tulee selkeyttää/yksinkertaistaa.</p>	<p>Kirjataan: ”Menona huomioidaan... Julkisen palvelun järjestäjän sosiaali- ja terveydenhuollon kulut (ml. Kelan tukema psykoterapia).”</p>
2.2. Huomioitavat menot – velat	<p>Alennusdokumentin uudistamisen tavoitteena on etsiä keinoja kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien tukemiseksi sekä tehostaa/selkeyttää alennushakemusten käsittelyä. Vähentämällä hetkellisesti sote-asiakasmaksumenoja mahdollistetaan asiakkaan muiden velkojen takaisinmaksu ja talouden saaminen tasapainoon. Tarkoitus ei ole kuitenkaan mahdollistaa edelleen velkaantumista (velat yksityishenkilöille, kulutus-/joustoluotot), joten näiltä osin aiempi muotoilu vaatii tarkennusta.</p>	<p>Kirjataan ”Ulosottoviranomaisen tai muun velkojan (pl. yksityishenkilöt) maksusuunnitelman mukainen kuukausierä, pois lukien kulutus- ja joustoluotot.”</p>

Asiakasmaksujen alennusasiakirjan kohta	Asia	Muutosehdotus
2.2. Huomioitavat menot – lyhytaikainen päihdelaitoskuntoutus	Aiemmin asiakirjassa on ollut linjaus ”Arvioitaessa perusteita asiakasmaksun alentamiseen lyhytaikaisen päihdelaitoskuntoutuksen käyttövarana huomioidaan pitkäaikaisen laitoshoidon käyttövara 112 euroa kuukaudessa”. Kuntoutusjakso voi kestää viikosta useisiin kuukausiin ja periaatteen soveltaminen laskelmalla on haastavaa. Se on myös epätasa-arvoinen verraten muiden laitoshoidon asiakkaiden alennustarpeen laskentatapaan.	Käsitellään eri laitoshoidon asiakkaita samoilla laskentaperiaatteilla ja jätetään tämä kirjaus pois asiakirjasta.
2.2. Huomioitavat menot – asumisen kustannukset	Aiemmin asiakirjassa on katsottu hyväksyttäviksi asumisen kustannuksiksi kaikki asumiskustannukset rajoituksetta. Asuntojen määrää tai laatua ei ole rajattu.	Tarkennetaan, että menona huomioidaan asiakkaan/puolison välttämättömät asumiskustannukset, jotka lähtökohtaisesti aiheutuvat ensisijaisesta asunnosta. Tästä voidaan poiketa asiakkaan eduksi sosiaalihuollon ammattihenkilön puoltavan arvion perusteella. (kohta 1.2., Harkinnan periaatteet)
2.2. Huomioitavat menot – lääkekulut/terveydenhuollon kulut	Aiemmin asiakirjassa on linjattu ”lääkekustannukset enintään sairausvakuutuslain mukaisen vuosiomavastuun suuruisena (592,16 € vuonna 2022).” Vähävaraiselle asiakkaalle olisi hyödyksi lukea kuitenkin menona myös vuosiomavastuun jälkeiset lääkekulut sekä muut reseptillä sairaudenhoitoon määrättyjen valmisteiden kulut. Useimmat tärkeäksi arvioidut lääkkeet ja valmisteet määrätään kuitenkin reseptillä. Lisäksi itsehoitolääkkeet jäävät perustoimeentulotuen perusosalla tai käyttövaralla maksettavaksi.	Linjataan seuraavasti huomioitaviksi menoiksi. ”Kela-korvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden kustannukset sekä muiden reseptillä sairaudenhoitoon määrättyjen valmisteiden kulut ” Muilta osin lääkekuluissa/terveydenhuollon kuluissa voidaan tarvittaessa hyödyntää harkinnan periaatteita.

Asiakasmaksujen alennusasiakirjan kohta	Asia	Muutosehdotus
3.2. Huomioitavat menot – Kelan määrittelemät kohtuulliset asumismenot	Valtio/Kela on ottanut käyttöön kohtuullisten asumismenojen määrittelyn, jota käytetään perustoimeentulotuen laskennassa. Jotta tavoite kansalaisten asumismenojen kohtuullistamisesta toteutuisi, olisi se hyvä sisällyttää myös asiakasmaksujen alentamisen laskelmaan silloin, kun kyse on pitkäaikaisesta asiakasmaksun alentamisesta. Vaikutus kohdistuu lähinnä pitkäaikaisen kotihoidon asiakkaisiin. Asumismenot täytyy huomioida todellisten kulujen mukaisesti sellaisenaan, jos asiakkaan asunto on määräytynyt Pirhan palvelunohjauksen perusteella.	Asiakkaalle/puolisolle huomioidaan Kelan määrittelemät kohtuulliset asumismenot 12 kk:n siirtymäajan jälkeen. Periaatetta ei sovelleta pitkäaikaisiin asumispalveluihin.
2.2. Huomioitavat menot – menot, joita ei huomioida	Aiemmin asiakirjassa ei ole listattu menoja, joita ei huomioida laskelmassa. Tämä on kuitenkin hyödyllinen niin asiakkaiden kuin pirhan työntekijöiden näkökulmasta.	Lisätään esimerkkilistaukset menoista, joita ei huomioida laskelmassa.